

Katse välillä taaksepäin

Kvartti-lehdessä on silloin tällöin keskitytty pelkääntään menneeseen aikaan (4/1997, 2/2000 ja 3/2002). Idea tähän historia teemanumeroon tuli J.V. Snellmanin 200-vuotisjuhlien valmistelujen yhteydessä.

Helsingin yliopiston Euroopan historian professori Laura Kolben suuria linjoja vetävä artikkeli analysoi Helsinkiä eurooppalaisena pääkaupunkina. Helsinki on joutunut idän ja lännen välissä rakentamaan identiteettinsä monta kertaa uudelleen. Se on kuitenkin sopeutunut eri aikoina hyvin muutosvaatimuksiin.

Seuraavat kaksi artikkelia tulevat lähemmäs helsinkiläisten arkea. Norrménin talo, Makkaratalo ja Kaapelitehdas synnyttävät helsinkiläisissä monenlaisia muistoja, ajatuksia ja mielipiteitä. Anja Kervanto Nevanlinna Helsingin yliopistosta lähestyy artikkelissaan näitä rakennuksia juuri niiden aikalaisille antamien kulttuuristen merkitysten kautta. Esineiden kautta helsinkiläisten elämää valottaa Minna Sarantola-Weiss kaupunginmuseosta. Esimerkkinä on tuulipuku. Puku kertoo oman tarinansa helsinkiläisen ja suomalaisen kaupunkikulttuurin kehityksestä.

Helsingin kaupungin monet yksiköt ovat viettäneet tai viettävät juhlavuosiain näinä aikoina. Pelastuslaitoksen sairaankuljetuksen satavuotista taivalta käydään läpi Samu Nyströmin artikkelissa. Kaupunginmuseon juurista eli muinaismuistolautakunnan perustamisesta on kulunut myös sata vuotta. Lautakunnan syntyvaiheista ja kaupunginmuseon historiasta kertoo Marja Pehkonen. Myös ympäristönsuojelulla on Helsingissä takanaan satavuotinen taival kuten Camilla v. Bonsdorff osoittaa. Artikkelien ulkopuolelta todettakoon, että Helsingin alueliitosvuosiin 1906, 1946 ja 1966 sisältyy lähes numeroiden taikaa.

Vi blickar tillbaka också

Med åren har vissa nummer av Kvartti haft historien som tema (4/1997, 2/2000 och 3/2002). Idén till föreliggande temanummer kom sig av att vi i år firar 200-årsminnet av J. W. Snellmans födelse.

Artikeln av Laura Kolbe, professor i europeisk historia vid Helsingfors universitet, analyserar i stora drag Helsingfors som europeisk huvudstad. Som följd av sitt läge mellan öst och väst har staden varit tvungen att bygga om sin identitet flera gånger. Men staden har alltid lyckats anpassa sig till tidens krav.

De två följande artiklarna kommer närmare helsingforsbornas vardag. Norrménska huset, Korvhuset och Kabelfabriken väcker många minnen, tankar och åsikter hos helsingforsborna. Anja Kervanto-Nevanlinna från Helsingfors universitet granskar i sin artikel dessa byggnader utgående från de kulturella betydelser deras samtida givit dem. Minna Sarantola-Weiss från Helsingfors stadsmuseum belyser helsingforsbornas liv med föremålens hjälp och tar en vindoverall som exempel. Den berättar sin egen historia om hur stadskulturen utvecklats i vårt land och vår huvudstad.

I dessa tider firar många av Helsingfors stads förvaltningar jubileum, eller har just firat. En artikel av Samu Nyström berättar om ambulansväsendets hundraåriga historia i Helsingfors. Stadsmuseet firar också: det är hundra år sedan Fornminnesnämnden grundades. Marja Pehkonen berättar kort om hur Stadsmuseet blev till ur denna nämnd och småningom utvecklades till sin nuvarande omfattning. Miljövärden har också ett hundraårigt perspektiv bakom sig, här belyst av Camilla v. Bonsdorffs artikel. Vid sidan om kan vi konstatera att de stora inkorporeringsåren i Helsingfors,

Pitkäsillan pohjoispuolen työläisyhdyskunnan syntymistä ja rakentamisesta on kuvattu ja tutkittu paljon. Vähemmälle huomiolle on jäänyt se, että Töölöä alettiin rakentamaan pian Kallion jälkeen. Töölön asemakaava hyväksyttiin 1906. Useamman polven töölöläisenä Martti Helminen on kaivanut esiin myös Töölön kaavaehdotuksen vuodelta 1883.

Helsingillä on varsin pitkä tilastotietotraditio, joka on dokumentoitu historiatilastojulkaisuun (Tieken tilastoja 2000:15). Suomen ensimmäiset väestölaskennat tehtiin suurimmissa kaupungeissa Helsingissä, Turussa, Viipurissa ja Oulussa vuonna 1870. Helsingin kaupunginvaltuusto kiinnitti jo perustamisvuodestaan 1875 lähtien huomioita erilaisten tilastojen tarpeeseen. Vuonna 1890 kaupunginvaltuustossa käytiin keskusteluja kaupungin kunnallistilaston parantamisesta ja useiden tilastojulkaisujen laatimisesta. Korostettiin kunnallishallinnon ja yleisön tarpeesta saada nopeasti ja ajoissa tiedot paikkakunnan oloissa tapahtuneista muutoksista. Kaupungin terveydenhuoltotilaston kehittämistä pidettiin tärkeänä. Viitattiin myös siihen, että useisiin ulkomaiden suuriin kaupunkeihin oli perustettu tilastollisia toimistoja kuten Kööpenhaminaan, Tukholmaan ja Wieniin. Helsingin tilastollisen vuosikirjan ensimmäinen laitos ilmestyi vuonna 1906. Mitä yhteistä sillä ja uusimmalla tilastollisella vuosikirjalla on? Niitä vertailee Sini Askelo.

Tukholman tilastotoimi täytti viime vuonna 100 vuotta. Siitä ja Tukholman tulevaisuudesta kertovat paikan päältä USK:sta Jeanette Bandel ja Irene Lundquist Svenonius. Helsingin tietokeskuksen satavuotisjuhlia vietetään 2011.

J. V. Snellmanin syntymän 200-vuotisjuhlan kunniaksi järjestetään vuonna 2006 tapahtumia ja juhlallisuuksia niillä paikkakunnilla, joilla hän asui elämänsä aikana. Juhlavuoden teemana on sivistys. Helsingin kaupungin juhlavuoden ohjelmaan kuului Helsingin kaupungin tietokeskuksen ja Helsingin kaupungin museon yhteistyönä toteuttama Kouluelämää Snellmanin ajan Helsingissä – näyttely. Näyttely pidettiin

dvs. 1906, 1946 ja 1966, har något av en siffrornas magi över sig.

Arbetsstadetsdelarna norr om Långa bron, deras uppkomst och uppbyggnad, har studerats flitigt. Mindre uppmärksamhet har ägnats åt att Tölö började byggas strax efter Berghäll. Detaljplanen för Tölö godkändes år 1906. Martti Helminen, tölöbo sedan flera generationer, har också grävt fram ett planläggningsförslag för Tölö anno 1883.

Såsom klart framgick i publikationen Faktacentrals statistik 2000:15 har Helsingfors långa anor inom statistiken. De första folkräkningarna i Finland gjordes år 1870 i de största städerna, dvs. Helsingfors, Åbo, Viborg och Uleåborg. Redan då Helsingfors stadsfullmäktige grundades år 1875 betonades behovet av olika slags statistik. År 1890 diskuterade fullmäktige en förbättring av stadens kommunala statistik och uppgörande av flera statistiska publikationer. Man betonade kommunförvaltningens och allmänhetens behov av att tillräckligt snabbt få uppgifter om förändringar i de lokala förhållandena. Man upplevde det som viktigt att utveckla stadens hälsovårdsstatistik. Man hänvisade också till att det i flera stora städer utomlands grundats statistikkontor, t.ex. i Köpenhamn, Stockholm och Wien. Första upplagan av Helsingfors stads statistiska årsbok utgavs år 1906. Sini Askelo analyserar vad man finner för gemensamt mellan den och de senaste årgångarna av årsboken.

I fjol fyllde Stockholms stads statistikväsende hundra. Om detta och om Stockholms framtid i ljuset av prognoser rapporterar Jeanette Bandel och Irene Lundquist Svenonius från USK – Utrednings- och statistikkontoret i Stockholm. Helsingfors stads faktacentrals hundraårsjubileum firas år 2011.

J. W. Snellmans födelses 200-årsjubileum till ära ordnas det under året 2006 festligheter och evenemang på de orter där han bodde under sin livstid. Temat för jubileumsåret är bildning. Det program Helsingfors stad ordnar under året omfattar en av Helsingfors stads faktacentral resp. stadsmuseum ordnad utställning om skollivet i Helsingfors på Snellmans tid, som hölls i Ju-

Jugendsalissa 25.1.–26.2.2006. Aiheesta enemmän sivulla 37.

Myös lähihistoria on tärkeää. Nostalgiset ”tuoreemmat” lehden aiheet kertovat Malmin lentokentän monipuolisesta elämästä 1940-luvun lopussa sekä vuosina 1966–71 toteutetusta kolariton keskiviikko kampanjasta.

Lehden kannessa on stereokuvia Helsingistä vuosilta 1898–1960. Isommassa koossa näitä on nähtävillä sivuilla 58–59, 104–106 ja 116.

***Vesa Keskinen
toimittaja***

gendsalen den 25.1.–26.2.2006. Mera om detta på sida 37.

Även närhistorien är viktig. Två korta artiklar om färskare teman ingår också, dvs. om det färgrika livet vid Malms flygfält i slutet av 1940-talet och om kampanjen för en krockfri onsdag, som genomfördes åren 1966–71.

Pärmbilden denna gång visar stereoskopiska bilder av Helsingfors åren 1898–1960. I större format finns de på sid. 58–59, 104–106 och 116.

***Vesa Keskinen
redaktör***